

SEBI ZA SPOMIN

Edvard Kocbek

BLAZNEŽ

Pričakam ga vselej,
ko pride na križišče
Cankarjeve in Župančičeve.
Vsakikrat se ustavi
in ugotovi, da je zašel.
Ulici se pomenljivo križata
in se nenehoma razhajata
na vse štiri strani sveta.
Opolnoči je silak bister
in vendar nevarno razdražen,
vsakikrat se naglo obrne,
da bi se rešil iz zasede,
vsakikrat izgovori obrazec
neusmiljene strategije,
s silnim tilnikom stopi v temo,
prekorači desetletja
in začne staro bojno igro.

Vsakikrat odidem za njim
na novo omamljen,
silak je vedno edenteristi,
breme mu je enako težko
in naloga nespremenjena,
jaz pa sem iz noči v noč
vedno bolj zasopel in nemiren,
vedno teže se rešujem
s križišča dveh ulic,
Cankarjeva je razpeta
med Trubarjem in Prešernom,
Župančičeva pa med Grintovcem
in babilonskimi stolpi.
Opotekam se za silakom,
naenkrat sva si enaka,
ne veva več iz pragozda,
sama sva ostala
od blazne brigade.

SEMAFOR

Obstali smo vkopani,
omotični od pregonske sle.
Z bolečino v trebušni preponi
smo se komaj ustavili
nad šumno reko z divjimi splavi.
nad njo je rdeči sij,
zastrmeli smo se vanj,
tam so se ustavili drugi lovci,
zadihani od istega pregona,
zagledali smo se drug v drugega,
na obeh bregovih je zadrhtel bes,
takšna je postava tega revirja,
gre za to, kdo bo koga.

Že je zavladal brezmejni sum,
nora gostija desetih trenutkov,
tihotapsko si segamo v žepe,
ocenjujemo si želodce in boke,
kakor so nas naučili,
tedaj pa se zdrznem in obnemorem,
sramotno izpadem iz igre,
sin človekov je nenadoma močnejši,
naenkrat se je naselil v njih,
neobčutljivi so za nasilje in premoč,
prihajajo iz pošastno krotkega sveta,
podobni angelom iz Crngroba,
obdarjeni z iznajdbami ljubezni.

V hipu me je zapustil spomin,
ne vem več, kakšen je sanskrit
in kakšna je organizacija loterije,
kam vozijo divji splavi in kje je Rim,
kdo je poročen s hčerkami inkov
in čemu imamo ure na rokah,
gordijski vozal mi visi okoli vratu,
spodrsnil bom na kačji slini,
in nemirno iščem šefa protokola,
kako bom prišel na drugi breg.
Nič se ne boj, šepeče angel,
nedolžni so nahranili krivdo,
ljubezen je prižgala baklo.

Tedaj se je zasvetil zeleni kres,
odprla se je nova človeška doba,
in že smo zdrveli na drugi breg,
nihče nas ne more več zaustaviti,
vsakdo mora do konca svoje poti,

tudi tisti, ki nosi skrito rakev,
in tisti, ki ga vozijo v rdeči cizi,
tisti, ki si zatira potne noge,
in tisti, ki razpada mesto države,
tisti, ki je razširil sekto alfabetov,
in tisti, ki odpravlja otroke,
tisti, ki ima zobe iz škofovskega prstana,
in tisti, ki bo moral mrtev umreti.

VEČERNO POROČILO

Vsake tri ure že izmenjam konje,
ko potujem okoli sveta.
Bil sem v zraku, potem na vodi,
zdaj sem na starodavni cesti.
Zjutraj sem slonel na ograji oblaka
in božal gore, topole in vodomete,
opoldne sem krmaril po kitajskih prekopih
in počival v svetiščih s plesalkami,
zdaj, ko je nastal večer,
ležim v ciganskem vozu
in strmim v temno poslikan strop,
vozilo škriplje in se počasi maje,
kajti neznansko se mi mudi.
Vsake tri ure že izmenjam konje
in vsakikrat dobim spremstvo,
jesenske ptiče v visoki svetlobi.
Vsake tri ure že izmenjam konje,
kajti tako neznansko se mi mudi,
da se vozim vedno počasneje.
Računi govorijo, hitrost je večja,
minljivost pa vedno manjša,
toda računi ne poznajo resnice.
Hitrost je nasprotno vedno manjša,
minljivost vedno urnejša
in zemeljskost vedno bolj gosta.
Vsake tri ure že izmenjam konje,
pokrajina pa je vedno bolj ista,
krtine, romarski griči in zaobljube,
zdi se mi, da se že vračam.
Prostor je tako brezčasen,
da ne pozna zapeljivosti,
od vseh strani prihaja radodarnost.
To je upodobljeno tudi na temnem stropu,
večer brez človeka je večer,
večer s človekom pa je slovesnost.

MOJE ŽIVLJENJE

Najprej sem znal moliti in kvartati,
šele zatem sem pisal in črkoval,
takrat se me je lotila vrtoglavica,
zagugal sem se med preteklim časom
in med njegovo predpreteklo obliko,
prevelik klobuk mi je padal na oči,
v travi je ležal zabodeni fant.

Nebo je pokazalo svoje štiri strani,
iskal sem Atilo in sanjal o Mlinarjevi hčeri,
iz nočnega zvonika sem ugotavljal požar,
v nori družbi so me postavljali na mizo,
moral sem jim prednašati Povodnega moža,
v grmovju sem zagledal ljubezen,
čudna igra teles me je presunila.

Takrat me je zapustila domača zemlja,
leseni kovček sem postavil v tujo kuhinjo,
vsak dan sem si konico šestila zasajal v srce,
krogi so postajali vedno bolj kruti,
snoval sem pobege, zarote in brezgrešnost,
prva pesem mi je postala trapez,
skočil sem v svet kot bolha iz kožuha sfinge.

Zaprլ sem logaritme in odprl sanjske atlase,
odkril zelene menihe in poti na zemljo,
zajadral sem v zaliv, skakal z vlaka na vlak
in v pariški temi zagledal steklarja,
začela se je doba biričev z zlatimi zobmi,
pri Figovcu so se razšli penatje,
smrt je gola zaplesala med noži.

Tedaj so me poslali v zgodovino,
kakor pošljejo otroka po ptičje mleko,
zagrabili so me in me vrgli na čistino,
tam me je osramotilo naključje,
ostal sem živ in se spremenil v pošast,
privlekel sem se pred obzidje mesta,
ki je pokleknilo pred mandarinsko pohoto.

Veseljakom pa še ni bilo dovolj,
postavili so me med tekače na dolgo progo,
nihče ni vedel, kdo nosi tajno sporočilo,
in ko smo različni in nestrpni oddrveli
po neskončni areni in začeli množiti kroge,
sem nekega hipa tako zaostal za silaki,
da sem se naenkrat znašel pred njimi.

ZAGONETNA KAZEN

Vedno sem bil tak,
kakršni so bili drugi.
Imel sem dvoje oči,
imel sem dvoje ušes
in zgovorna usta.
Počasi pa so mi oči
spoznale varljivo svetlobo,
ušesa so se naveličala godbe,
sama od sebe so se zaprla
moja edina usta.
Zgodilo se mi je
kakor zavrženemu pravičniku.
Vedno sem trdil,
tako je, kakor kaže oko,
in nikoli nisem rekel,
stvar je takšna, kakršna je.
Zdaj vidim in ne govorim.
Vedno sem površno hvalil,
slišim vse, kar se dogaja,
in nikoli nisem bil skromen,
da bi slišal, kar boli.
Zdaj slišim in ne govorim.
Z besedami sem uničeval ljudi,
zdaj jih nosim v sebi
in ne morem več govoriti.
Vedno sem bil tak,
kakršni so bili drugi,
zdaj pa sem tak,
kakor ni nihče,
in vendar sem tak,
kakor so vsi.

BREZDOMEČ

Na hribu se maje koča,
postavljena iz lesa in slame.

V dolini stoji hiša,
zgrajena iz kamna in železa.

V mestu se vzdiguje palača
iz betona in stekla.

Pri sosedu raste razkošni dom
iz želja in računov.

Nekje pa blodi in me išče hišica,
ki sem se v njej rodil.

Sovražniki so jo sezidali,
prijatelji so jo podrli.

To noč bom znova spal v njej
in jih osramotil.

LITANIJE

Gosta tema
dogorelih sveč,
použitih bakel
in ugaslih požarov,
usmili se nas.

Stara tema
razširjenih zenic,
suhih ustnic
in tipajočih rok,
usmili se nas.

Dobra tema
nerojenih oči,
blaznih srečnejšev
in slovesnih strahov,
usmili se nas.

Strašna tema
noči brez vrat,
krvi brez srca,
muke brez smrti,
usmili se nas.

Sveta tema
brezdanje enkratnosti,
brezumne večnosti,
konca brez konca,
usmili se nas.